

החובות לא. – הגונב כיס בשבת חייב שכבר

הרב חיים שמואלביץ

בדין קלב"מ בתנאי החיוב

כתובות לא. – הגונב כיס בשבת חייב שכבר נתחייב בגניבה קודם שיבוא לידי איסור סקילה, היה מגרר ויוצא מגרר ויוצא פטור, ומהשלם ותירץ דגזירת הכתוב הוא בכאן שהרי איסור שבת וגניבה באין כאחד. ובשבת צא: ר' יוחנן אמר אפילו מליאה חרדל פטור אלמא קסבר אגד כלי שמיה אגד וכו' מתיב ר' ביבי בר אביי הגונב כיס בשבת חייב וכו' היה מגרר ויוצא פטור שהרי איסור שבת ואיסור גניבה באין כאחד ואי ס"ד אגד כלי שמיה אגד קדים ליה איסור גניבה לאיסור שבת ומשני דאירי בנסכא ובדאפקיה דרך שוליו ולית ליה שנצין. ובשעה"מ פ"ג מגניבה ובקצוה"ח ס"י שני"א תמהו על הרמב"ם בפ"ג מגניבה שכתב דין זה דמגרר ויוצא פטור ולא התנה שזה אינו אלא כשהיה נסכא ואפקיה דרך שוליו והרי הרמב"ם פסק כריו"ח שאגד כלי שמיה אגד וא"כ אין איסור שבת ואיסור גניבה באין כאחת אלא בגוני הנ"ל. ואפשר לומר בזה דהנה ברעק"א כתובות ל"א ובתש" קס"ד יסד דקלב"מ פוטר את תנאי החיוב דהוי כאילו עשאו אחר, ועפ"י כתב דאם התנאי לחיוב מיתה או למלקות מחייב ממון נפטר מהממון, דכיון דאם יתחייב ממון יפטר מן המלקות הדרינן לכללא דלוקה ואינו משלם ופטור מן הממון, ושם נקט דכן הוא אף לענין מיתה וממון (ובאותיות דרעק"א שם נסתפק בזה עיי"ש).

ואמנם ביד רמה סנהדרין עא. הקשה על הא דבן סורר ומורה לוקה והא אין לוקה דמשלם ותירץ דגזירת הכתוב הוא בכאן דאיכא מלקות במקום תשלומין וכדמצינו גבי מוציא שם רע דלוקה ומשלם. ודבריו אלמא קסבר אגד כלי שמיה אגד וכו' מתיב ר' ביבי בר אביי הגונב כיס בשבת חייב וכו' היה מגרר ויוצא פטור שהרי איסור שבת וגניבה באין כאחד. ובשבת צא: ר' יוחנן אמר אפילו מליאה חרדל פטור אלמא קסבר אגד כלי שמיה אגד וכו' מתיב ר' ביבי בר אביי הגונב כיס בשבת חייב וכו' היה מגרר ויוצא פטור שהרי איסור שבת ואיסור גניבה באין כאחד ואי ס"ד אגד כלי שמיה אגד קדים ליה איסור גניבה לאיסור שבת ומשני דאירי בנסכא ובדאפקיה דרך שוליו ולית ליה שנצין. ובשעה"מ פ"ג מגניבה ובקצוה"ח ס"י שני"א תמהו על הרמב"ם בפ"ג מגניבה שכתב דין זה דמגרר ויוצא פטור ולא התנה שזה אינו אלא כשהיה נסכא ואפקיה דרך שוליו והרי הרמב"ם פסק כריו"ח שאגד כלי שמיה אגד וא"כ אין איסור שבת ואיסור גניבה באין כאחת אלא בגוני הנ"ל. ואפשר לומר בזה דהנה ברעק"א כתובות ל"א ובתש" קס"ד יסד דקלב"מ פוטר את תנאי החיוב דהוי כאילו עשאו אחר, ועפ"י כתב דאם התנאי לחיוב מיתה או למלקות מחייב ממון נפטר מהממון, דכיון דאם יתחייב ממון יפטר מן המלקות הדרינן לכללא דלוקה ואינו משלם ופטור מן הממון, ושם נקט דכן הוא אף לענין מיתה וממון (ובאותיות דרעק"א שם נסתפק בזה עיי"ש).

ואמנם ביד רמה סנהדרין עא. הקשה על הא דבן סורר ומורה לוקה והא אין לוקה דמשלם ותירץ דגזירת הכתוב הוא בכאן דאיכא מלקות במקום תשלומין וכדמצינו גבי מוציא שם רע דלוקה ומשלם. ודבריו אלמא קסבר אגד כלי שמיה אגד וכו' מתיב ר' ביבי בר אביי הגונב כיס בשבת חייב וכו' היה מגרר ויוצא פטור שהרי איסור שבת וגניבה באין כאחד. ובשבת צא: ר' יוחנן אמר אפילו מליאה חרדל פטור אלמא קסבר אגד כלי שמיה אגד וכו' מתיב ר' ביבי בר אביי הגונב כיס בשבת חייב וכו' היה מגרר ויוצא פטור שהרי איסור שבת ואיסור גניבה באין כאחד ואי ס"ד אגד כלי שמיה אגד קדים ליה איסור גניבה לאיסור שבת ומשני דאירי בנסכא ובדאפקיה דרך שוליו ולית ליה שנצין. ובשעה"מ פ"ג מגניבה ובקצוה"ח ס"י שני"א תמהו על הרמב"ם בפ"ג מגניבה שכתב דין זה דמגרר ויוצא פטור ולא התנה שזה אינו אלא כשהיה נסכא ואפקיה דרך שוליו והרי הרמב"ם פסק כריו"ח שאגד כלי שמיה אגד וא"כ אין איסור שבת ואיסור גניבה באין כאחת אלא בגוני הנ"ל. ואפשר לומר בזה דהנה ברעק"א כתובות ל"א ובתש" קס"ד יסד דקלב"מ פוטר את תנאי החיוב דהוי כאילו עשאו אחר, ועפ"י כתב דאם התנאי לחיוב מיתה או למלקות מחייב ממון נפטר מהממון, דכיון דאם יתחייב ממון יפטר מן המלקות הדרינן לכללא דלוקה ואינו משלם ופטור מן הממון, ושם נקט דכן הוא אף לענין מיתה וממון (ובאותיות דרעק"א שם נסתפק בזה עיי"ש).

החמירה נמי דמשלם ולוקה, יש לומר דהכי נמי הקרן והמלקות דבן סורר באים על הגניבה המחיבתו כפל ושפיר איכא למיפרך שכן קנס. וכ"ז עפ"י הירושלמי דיליף אזהרה לבן סורר מלא תגנובו, ועדיין יש לעיין אם בבן סורר בעי דוקא גניבה או אף אם גזל מאביו חייב דאי נימא דאף גזלן חייב הרי אין המלקות על אותו מחייב של הקנס ואף אם גזל בפני אביו פטור משום דאינו בעית מאביו מכ"מ לו יצויר גזילה שבעית מאביו יהיה חייב ואין המלקות על הגניבה אך בירושלמי סנהדרין פ"ח ה"ג על המשנה דגנב משל אביו הי דינו גנב והי דינו גזלן ונחלקו שם אמוראים אי בפני הבעלים הוי גזלן או דלא סגי בזה למהוי גזלן עד שיגזול בפני עשרה. ומזה נראה דבבן סורר בעי גניבה דוקא ולא משום בעית מאביו דאף בפני אביו לא מיקרי גזלן לחד מדי עד שיגזול בפני עשרה. אך בפני משה שם כתב דאידי דאירי בעיני גניבה נקט לה ולפ"ז אין ראייה, ובירושלמי שם ה"א מי היה בדין שיהא חייב הגונב משל אחרים או הגונב משל אביו ואמו וכי' וביפה עינים העתיק הגזול משל אחרים או הגזול משל אביו. אך בירושלמי כת"י כתוב כהנדפס. שוב התבוננתי די"ל דאף אי בן סורר שגזל חייב מיקרי דאותו מעשה מחיבו מלקות וממון).

ונראה ליישב דברי הרמ"ה עפ"י מה שביאר מו"ר הגרב"ד שליט"א בדבריו, דהרמ"ה לטעמיה במכות טז. (מובא בריטב"א שם) דהא דגנב משלם ואינו לוקה הוא משום כדי רשעתו, ואף דבעלמא קי"ל דלוקה

ואינו משלם שאני הכא דבפירוש ריבתה תורה לתשלומין, ואפ"ל דס"ל לרמ"ה דגלי קרא דחיוב ממון זה אינו נפטר ע"י מלקות (ויש מן האחרונים שלמדו כן בביאור דעת הרמב"ם דחובל ביוה"כ משלם ואינו לוקה) ומשום כן הקשה דהממון יפטור להמלקות עכ"ד. ולפ"ז לעולא דס"ל בכתובות לב. דבכה"ת משלם ואינו לוקה (לרש"י שם ד"ה מאי טעמא) ולדידיה ליכא גלי קרא מיוחד בגנב פשוט דחיוב ממון דגניבה נפטר ע"י מלקות וא"כ א"ש היטב דהתם במכות עולא הוא דאמר דיליף ר"מ ממוציש"ר ולעולא לטעמיה ליכא למילף מבסו"מ דלוקה ומשלם דדילמא בבן סורר לוקה ואינו משלם. (ועדיין קשה מרבנן דאין לוקה ומשלם ואמאי לא ילפי מבן סורר, ולפי תירוץ הריב"א בתוס' כתובות לב. א"ש)

אך לכאוי עיקר דרך זה הוא גם שלא כדברי הרעק"א דלרעק"א ליכא למימר דהא דבחובל משלם ואינו לוקה הוא משום דממון דגניבה אינו נפטר ע"י מלקות דעדיין יפטור כדי שנוכל לחייב המלקות כמו בגונא דהממון חל קודם דאף דאין סיבה לפוטרו נפטר כדי שיתחייב במלקות ובהכרח דנתחדש דהכא הממון עדיף מהמלקות וא"כ הדק"ל דמנ"ל לרמ"ה דלוקה ומשלם דילמא הכא גזיה"כ דלוקה ואינו משלם.

ולדעת הרעק"א י"ל דרך אחר בביאור דברי הרמ"ה בהקדם שני דברים האחד דעת רש"י דבקלב"מ מהני תפיסה ואף לדעת המהרש"ל דבעבדין החומרא ל"מ תפיסה הא כבר תמה התומים על דבריו מבב"מ

המלקות ואיך בן סורר לוקה ודוחק לאוקמי בגנב בפני ביי"ד. ובהכרח דבבן סורר גזיה"כ דלוקה ומשלם ועפ"י דעת תוס' כתובות לב דזוממי מוציש"ר לוקים ומשלמים וביאר הרעק"א דכיון שזממו שלא יהיה קלב"מ אף אצלם אין קלב"מ וא"כ אף זוממי בן סורר ומורה לוקים ומשלמים (וזהו גופי מקור לדברי התוס' דזוממי מוציש"ר לוקים ומשלמים דבלא"ה הוי עדות שא"א יכול להזימה) ואמנם הלח"מ פירש בדעת הרמב"ם דהעדים חייבים ממון דהינו דמהני תפיסה מהם כמו שזממו ולפי"ז יתכן דאין קלב"מ כיון דאינה רשעה המסורה לביי"ד וכמו בכל לוקה ואינו משלם דמהני תפיסה (אי המהרש"ל מודה בדינא דכדי רשעתו דאף במזידין מהני תפיסה) ואין הממון פוטר המלקות וכן צידדו האחרונים לענין חובל פחות משהו פרוטה ויש לחלק בזה. אך במאירי בב"ק עג דכתב דכל שהעידו בדבר שאינו נגבה על פיהם אלא שאם תפס האחד אין מוציאין מידו הרי הוא נידון בדין עדים זוממים כאילו העידו בדבר שהוא נגבה על פיהם נראה דהעדים חייבים ממון לגמרי.

אך ביאור זה דוחק דאפשר להעמיד הפס' בגונא דשנים אומרים גנב ושנים אומרים אכל לרבנן דחייב, ואף לר"ע בגונא דהכת השניה העידה שגנב ואכל וכן בעוד גוונא. גם דהחת"ס חו"מ סי' כ"ח נקט בדעת הרמב"ם דעדי בן סורר שהוזמו אינן נהרגים דלא החליטוהו למיתה בעדותם דיכולים למחול לו. וא"כ אי מהני מחילה אף על המלקות לא ילקו ואף דהקשו על דבריו מגמ' מפורשת

צא. דפריך הגמ' האיך לוקה ומשלם ומשני אתנן אסרה תורה וברש"י דמהני תפיסה וחזינן דאף דעבדינן החומרא מהני תפיסה ומכח זה דחה דבריו והקצוה"ח נדחק טובא ליישב זה. אך אזמו"ר הגר"ח שמואלביץ צ"ל אמר דאף המהרש"ל מודה בדינא דכדי רשעתו דמהני תפיסה דבזה עיקר הדין הוא דאי אתה מחייבו משום שני רשעיות והוא דין על ביי"ד. ולפי"ד י"ל דאביי דמשני שם ה"מ ר"מ דלוקה ומשלם ורבא דלצי"ש אזלי לטעמיהו בכתובות לה. בטעמא דרי"ל דחיי"מ שוגגים פטורים מתשלומין דאביי אמר דאתיא רשע רשע ורבא אמר דאתיא מכה מכה ובתוס' שם מבואר דלאביי דיליף רשע רשע למדים מזה גם את עיקר הדין דמלקות פוטר ממון ולא בעי כדי רשעתו וא"כ לפי"ז מלקות וממון הוא אותו פטור כמיתה וממון ולמהרש"ל דעבדינן החומרא לא יהני תפיסה ולא יתחייב לצי"ש ולכן אביי לא ישב דמשלם הינו לצי"ש. אך רבא לטעמיה דלא יליף רשע רשע ולדידי' מלקות וממון נפקא מכדי רשעתו שפיר י"ל דזה דין על בית דין וחייב לצי"ש.

והשני דעת הרמב"ם פכ"א עדות ה"ד דעדים שזממו חיוב ממון שאין יוצא בדינים ומהני בו תפיסה העדים חייבים ממון מכאש"ז, וא"כ ליכא למימר דבן סורר לוקה ואינו משלם דכיון דמהני תפיסה מתחייבים העדים אף על זממת הממון ובעדים זוממים הא קי"ל דמשלם ואינו לוקה ודן הרעק"א דאף בגונא דהמלקות והממון שניהם מכאש"ז משלם ואינו לוקה וא"כ הו"ל עשא אי"ל על

ה'תשס"ז

סנהדרין פו: דהכל מודים בעדים אחרונים
דבסו"מ דנהרגים הראוני דבספר יחסי
תנאים ואמוראים ערך זעירא כתב כדבריו.
גם להמאירי סנהדרין עח. בשם גדולי
הדורות דכל שהעדות יכול להזימה מצד אחד
אע"פ שאין אתה יכול להזימה מכל צדדיה
הוי עדות שאתה יכול להזימה כש"כ כאן
(והינו עפ"י דעת תוס' ריש מכות דלא בעי
יכול להזימה באותו עונש ורק במיתה בעי
משום נפש בנפש). וראה לזה מדברי הרבינו
יונה סנהדרין נו: דנערה המאורסה בבן נח
בעי עדה ועדים והתראה (והרעק"א בגליון
הרמב"ם הוכיח כן בדעת הרמב"ם והגר"א
קוטלר הראה דמפורש כן בירושלמי ריש
קידושין) ולכאוי קשה באיזה עדים איירי
אי בגויים הא גויים פסולים לעדות לרוב
הראשונים וכן דעת הרמב"ם ואי בישראלים
הוי עדות שאי אתה יכול להזימה דכאשר
זמם לעשות לאחיו ולא לגוי ועי' בב"ק פח.
ולפ"ד המאירי א"ש דבגונא דגם הנערה
המאורסה חיבת מיתה כיון דהעדים חיבים
מיתה בגללה הוי עדות שאתה יכול להזימה
דכל שהעדות יכול להזימה מצד אחד העדות
כשרה.

ואפ"ל בדרך אחר בביאור דבר הרמ"ה דהנה
יל"ע בבן סורר שגנב מעות וקנאם בשינוי
וכדו' וקנה בזה בשר ויין אי חייב די"ל דאף
דקנה במעות שגנב כיון דהוה שלו אינו חייב
(ועי' לענין גנב מעות מעשר שני דכיון דכי
אורחיה דמעות מע"ש עומדים לקנית בשר
פטור) וא"כ לא יתכן דבן סורר לוקה ואינו
משלם דא"כ לרב דבדמים קניה הוה המעות

שלו וא"כ קנה משל עצמו ואין כאן חיוב
דבסו"מ ובהכרח דחייב בתשלומין אף שלוקה
ולכך אינו קונה המעות וחייב בחיוב בן סורר.
ואמנם בברכת שמואל כתובות ס"י מ"א
הביא מהגר"ח דבמלקות וממון אין בדמים
קניה אך בראבי"ה ס"י תתקנ"ו נראה דאף
במלקות וממון בדמים קנינהו לרב. עיי"ש
דהקשה לרי"ל דחייבי מלקות שוגגים פטורים
האיך גזלן משלם למ"ד לאו הניתק לעשה
לוקים. ומת' דאירי באית' בעין וכהלכתא
דק בשדינהו בנהרא פטור משמע דלרב אף
באיתיה בעין פטור דגם במלקות אמרין
דבדמים קנינהו. ויש לישב דברי הגר"ח
דהראבי"ה דאירי לרי"ל וטעמו דרי"ל לאביי
הוא משום דיליף רשע ובתוס' שם מבואר
דלדידי אף עיקר הפטור דמלקות וממון
נלמד מרשע רשע ולפ"ז לכאוי מיתה וממון
ומלקות וממון הוא אותו פטור ואין לחלק
בזה לענין בדמים קניה וכל דברי הגר"ח רק
אי מלקות וממון מכדי רשעתו. [ובראבי"ה
שם העמיד לקרא דוהשיב את הגזילה לרי"ל
דחייב לצאת ידי שמים ותמוה דואם אין לו
ונמכר בגניבתו וזהו בידי אדם ועוד דכתיב
אין לו דמים אם זרחה השמש עליו דמים לו
שלם ישלם דנראה דאם אין לו דמים פטור
מלשלם דקלב"מ והא אף אם יש לו דמים
פטור דהמלקות פוטרו וחייב לצי"ש וא"כ מה
נפק"מ בין אין לו דמים ליש לו דמים וזה יש
לישב לפי המהרש"ל דבמזידין ל"מ תפיסה
ובקצוה"ח ס"י כ"ח דאף לצי"ש אינו חייב
וא"כ אם זרחה השמש עליו דהוא רק פטור
שוגגים מחמת המלקות שלם ישלם לצי"ש

משולח יש בפקדון). והעירוני נמי לרש"י ערכין ו. ד"ה כי היכי. אך בגנב הקנס דכפל משום הלאו דלא תגנוב והוי לאו הניתן לתשלומין (ולפי המהרי"ל הנ"ל א"ש קושיי האחרונים למה שואל של"מ בגונא דמיטמר מאינשי אינו חייב כפל דכיון אין בזה איסור אינו חייב כפל). וגם הקרן המיוחד בגניבה שעליו נמכר בגניבתו וכמו שהוכיחו מרש"י בב"ק ד: י"ל דהוא משום הלאו דלא תגנוב אמנם בתוהרא"ש קידושין סט. די שב העיצה דר' שמלאי שימחול לו הבעלים על האיסור ואפ"ה חייב קרן דגניבה מדנמכר ע"ז מוכח דאף בלא לאו דלא תגנוב חייב בקרן דגניבה ונמכר בגניבתו (ולכא"ו כפל דהוא קנס לא יתחייב בכה"ג וא"כ ראייה מהרא"ש דהונמכר אינו תלוי בחיוב כפל ובאור החיים עה"ת פ"י משפטים פכ"ב פסוק ג' דהכתוב דונמכר בגניבתו אירי רק בגונא דחייב כפל והוכיח זה מהפסוקים וישב בזה דעת הרמב"ם דגונב מעכו"ם והקדש אינו נמכר). שוב ראיתי דהראב"ה בקושיתו הקשהגם אגב האיק משלם לרי"ל למ"ד לאו הנל"ע לוקין והדר הקושיה.

ועי"ש עוד שהקשה על ריש לקיש מהא דקוצץ נטיעותיו חייב והא קעבר משום בל תשחית (ובתוס' בב"ק הקשו דאין לוקה ומשלם ותירצו דאתיא כר"מ א"נ דלא אתרו ביה. ותמוה דמה נעשה לרי"ל וכקושיי הראב"ה ולפולא י"ל דלא אתרו וממילא חייב לציי"ש לכו"ע וכהמהרש"ל וי"ל דהא איכא תנא דפליג אתנא דבי חזקיה) ומסמא את עיני והא קעבר משום לא יוסיף ותי' דאתי כר"מ

אך אם אין לו דמים מיפטר אף לציי"ש ואף לדעת רש"י דרודף הוי כשוגגים הינו רודף שניצל אך הקרא דאין לו דמים הינו דמי שהרגו פטור עליו אירי אף במת ובמת הוי כמזידין דפטור אף מלציי"ש. (ואמנם דברי רש"י מחודשים וכדתמה בשיעורי הגר"ד דמה מהני שנהרג הא נהרג משום שבאותו רגע היה רודף ומשום רגע קודם ניצל אך גם בראב"ה חזינן דנקט דמיקרי חיוב אחד ע"י בתש"י אלף מ"ג תשובה מהראב"ן דכתב ליישב הא דברודף פטור אף בלזה ולזה דכיון דנתחייב מיתה לפני ששבר הכלים פטור אף בלזה ולזה (וע"י בראב"ן פסקי בבא קמא עמ' קצ"ב). ואם כי הדברים טעונים ביאור חזינן דמיקרי אותו חיוב כל זמן הרדיפה). וחשבתי לומר דבגנב מודה הראב"ה ועפ"י דעת הרמב"ם דגנב וגזלן אינם לוקים משום דהוי לאו הניתן לתשלומין והוא כלל חדש מעין לאו הניתק לעשה (אך במאירי וכס"מ למדו דהוא משום כדי רשעתו דאין לוקה ומשלם ונומר דהראב"ה חילק בזה בין גנב לגזלן דגנב מיקרי לאו הניתן לתשלומין ומשא"כ גזלן דהחיוב ממון דגזילה אינו משום הלאו דגזילה וברא"ש בשיטמ"ק בב"ק קד ס"ל דהוא מלוה שאינה כתובה בתורה ומשום דנהנה חייב ובמהרי"ל תש"י קצ"ח כתב דשואל שלא מדעת דנקרא גזלן וכן המעביר על דעת בעלים לחד מ"ד כמדומה לי שפירשו רבותינו דין גזלן יש לו ולא דקעבר בלא תגנוב. (וברשב"ם העיקרי בבא בתרא פח. ד"ה שואל הוי כתב דאף למ"ד דשואל של"מ שואל הוי איסורא מיהא איכא דלא גרע

אוצר החכמה

אוצר החכמה

וזה תמוה דהא בחובל בפירוש ריבתה תורה לתשלומין ומפורש בגמ' כתובות דף לה. דאף לרי"ל חובל משלם בבי"ד וקרא מפורש הוא ונתן בפלילים וצ"ע.] ומה דמשמע מדברי הרמ"ה דהקושיה על המלקות ולא על התשלומין י"ל דכיון דאם יפטר מתשלומין אינו לוקה כדלעיל אין כאן פוטר דאם יפטר אינו פטור ותלוי בקלב"מ בגלגל החוזר אי פטור או לא ודן בזה באחיעזר. ובריטב"א מכות טז. הביא מהרמ"ה דגולן דמשלם ואינו לוקה הוא משום כדי רשעתו ותמה הריטב"א דהא קי"ל דלוקה ואינו משלם עיי"ש ואי נימא דקלב"מ בגלגל החוזר אינו פוטר יש לישב לדעת הנתיבות דגולן בקלב"מ אין לו קניני גזילה ולדעת האחרונים דבלא קניני גזילה אין איסור לא תגזול וא"כ אם יפטר מתשלומין אין כאן מלקות ואין מה שיפטרו מלשם.

ואי נימא דקלב"מ בגלגל החוזר אינו פוטר י"ל לחדודא דבסנהדרין עד. אמר אביי דביכול להציל באחד מאבריו אין פטור דקלב"מ ותמהו האחרונים על השמטת הרמב"ם. ואמנם הראב"ן סי' נ"א המובא בראבי"ה תש' אלף מ"ג מפרש דרבא שם פליג וס"ל דאף ביכול להצילו באחד מאבריו פטור. (אמנם יל"ע אי הינו משום דפליג א"ר יונתן בן שאול או דאף לר' יונתן סובר דפטור.) וי"ל דהנה ההפלאה הקשה דהאחד מאבריו עצמו יפטרהו מהממון דהווי שתי רשעויות ואפ"ל דבזה אמרינן אדרבה דהממון פוטר לאחד מאבריו לדעת ר' אליעזר כתובות לג. דע"ז משלמים ואינם לוקים דלאו בני

התראה נינהו ורודף הא לא בעי התראה (והא דכל רודף מת ואינו משלם דממון אינו פוטר מיתה וכמו שדן הרעק"א) ואף באחד מאבריו הוא חידוש דלא בעי התראה דאף דהתראה נאמרה במיתה ומלקות כדילף בסנהדרין מא. כלל הוא דאין עונש הגוף בלא התראה כנראה מרש"י כתובות לג. ד"ה דלאו (ועיי"ש בגמ' דאפשר ללמוד התראה במלקות בקו' ממיתה) (ועי' בגמ' סנהדרין פא: דנחלקו אי כיפה דמי שלקה ושנה בעי התראה) ונפק"מ בזה לעדים שזממו עונש דמכין ועונשין שלא מן התורה (אם נימא דמתחבים בכאשר זמם) דאם הוא עונש המצריך התראה ורק משום דע"ז לא בעי התראה אינם צריכים א"כ לר"א כתובות לג. אם יתחיבו ממון יחד ישלמו ולא יענשו בעונ שגוף (וכן להנובי" דדן לומר דעדים שזממו לפסול לעדות נעשים מכאשר זמם ונפסלים

לעדות ויש לדון אי הוא עונש המצריך התראה) בריש מכות דאין אומרים יעשה זה בן גרושה וצ"ע דלכאוי אי היה נעשה בן גרושה לא היה לוקה דכדי רשעתו וא"כ לר"א דהטעם דמשלם ואינו לוקה בע"ז הוא משום דלאו בני התראה ובלאו הכי לוקה ואינו משלם א"כ כאן דשניהם עונשי הגוף המצריכים התראה אין עדיפות באחד ובהכרח דעונש דבן גרושה לא צריך התראה אמנם י"ל דבן גרושה חמיר. ואביי לטעמי דבכתובות אזיל שם אדברי ר"א הנ"ל משום כן אמר דביכול להצילו חייב ממון דהממון פוטר החיוב דאחד מאבריו והוי כאין יכול להצילו כיון דאי נימא דחייב להציל באחד

החוק החדש

החוק החדש

מאבריו יפטר מהחוב ע"י הממון, והמיתה אינה פוטרת הממון כיון דאם תפטר שוב הוי יכול להציל ובטל הפטר, אך הרמב"ם דפסק דעדי כופר שהוזמו לוקים ותמהו האחרונים דהרי זמם לסקול השור וחיב בתשלומין ובעדים זוממים משלם ואינו לוקה ותירץ הגר"י דהבפירוש ריבתה תורה הוא רק כשהמלקות והממון על עדות אחת אבל בשני עדויות הדר דינא דלוקה ואינו משלם ולכאוי למ"ד דמשום דלאו בני התראה גם בשני עדויות משלם ואינו לוקה אלא דהרמב"ם פסק כמ"ד דבפירוש ריבתה תורה ולא ס"ל לטעמא דלאו בני התראה ומשום כן אף ביכול להצילו פטר דהיכול להצילו פטר הממון וכקושי ההפלאה ומשום כן השמיט לתירוץ אביי.

אך עיקר הביאור ברמ"ה לא א"ש דהניחא להשיטות במאירי דפסקו כרב ואף לרוב הראשונים דהלכה כרבא א"ש לדעת בעה"מ שם והרשב"א בתשי' (ח"ה סי' י"ח) דס"ל דבאיתנהו בעיניהו דחיב לרבא הינו מדרבנן אך מדאוי קנה, אך ברמ"ה שם מפורש דהלכה כרבא וכן נראה שם מדבריו דהוא מדאורייתא.

ועתה נהדר לדברי הרעק"א דכל שהמעשה המחייבו ממון הוא תנאי לחיוב המלקות נפטר מהממון לצורך חיוב המלקות וצע"ג על דבריו מסוגי' דידן דמבואר דלמ"ד אגד כלי שמיה אגד היה מגרר ויוצא חיב ממון דנתחייב בממון קודם והא מעשה ההוצאה מרשות הבעלים לרשוה"ר דהוא המחייבו

אך נראה ליישב בזה בדרך יותר מרווחת דהנה דעת רש"י בב"מ צא. ותוסי' בב"ק עא. דבקלב"מ מהני תפיסה, וביש"ש כתב דהינו דוקא בלא עבדינן החומרא אך בעבדינן החומרא ל"מ תפיסה ונראה ראייה לזה מדברי הרמב"ן והריטב"א ריש מכות דהיכא דמשום קלב"מ נפטרים העדים זוממים לא הוי בכלל הזמה לחצאין דכמאן

דמשלמים הוא וביארו האחרונים דגדר הפטור דקלב"מ הוא דהקל נכלל בהחמור ותמוה דהא קי"ל כתנא דבי חזקיה דחיבי מיתות שוגגים פטורים מממון ובוזה ל"ש כלל לומר דנכלל בהחמור אלא דהוא פטור מעיקר החיוב ומזידין ודאי לא גרע משוגגין וגם בו יש פטור מעיקר החיוב אף דלא נכלל בחמור וא"כ הוי הזמה לחצאין, ולדעת המהרש"ל א"ש דמצד פטור שוגגין ל"ק כלל דכיון דמהני תפיסה מיקרי שפיר דמתקיים כאשר זמם בכולו וכל קושית הראשונים היתה מחמת פטור מזידין דמחמת זה פטור לגמרי ול"מ תפיסה וע"ז ישבו דגדר פטור זה הוא דהקל נכלל בחמור. ואי בשוגגים אין סיבת פטור עצמית אלא כיון דבמזיד פטור לא חלקת ונודע הנידון בזה. לא קשה כלל הקושי. וא"ש בזה גם דברי הפרישה חו"מ סי' שני"א דטבח בשבת פטור אף מן הכפל. ותמוה דמפורש במשנה בב"ק עד: דחיב כפל, ואפ"ל דהטור דאירי בזמן הזה ובזמן הזה הוא כשוגגים וכמו שנקטו היש"ש והש"ך בסי' של"ח והתרומות הכרי תמה דלכאוי הוי כמזידין אך כמדומה דבחידושי הרשב"א מפורש כדבריהם דמיקרי שוגגים ול"מ כעת. שפיר פטור אף מכפל ובדבריו דמקיש דכשאין חיוב על הטביחה אין חיוב על הגניבה. אך המשנה אפשר דאירי במזידין וכמאן דמקים העונש על הטביחה ומשלם כפל. ובעצם הנידון בגדר פטור שוגגים יש בזה סתירה מרש"י בב"ק לה. לענין מקלקל לרש"י בסנהדרין עב. לענין רודף ויש

שהוכיחו מרש"י בב"ק לה. דמבואר דבספק אי חיב מיתה אינו פטור מממון ותמוה דמאי גרע משוגגים והוכיחו דהפטור הוא לא חלקת אך כאן דגם במזיד אינו פטור אין הפטור, אך זה יש לדחות דהרי לדעת רש"י מוכח שם דעתה אזיל למאן דפליג אתנא דבי חזקיה וא"כ י"ל דמשום הכי בספק חיב אך לתנא דבי חזקיה גם בספק יפטר. ואי נימא כן יתישב בזה דברי רש"י סנהדרין עב. בדינא דרב דהבא במחתרת וכו' בדמים קנינהו וכתב רש"י הבא במחתרת חתר את הבית ממש. ואינו מובן. ולהנ"ל י"ל דבא לאפוקי גגו חצרו וקרפיפו דבלא התראה אינו נהרג וכמבואר שם בסוגיא וברש"י ד"ה זו היא התראתו פירש דדילמא לאו אדעתא דנפשות קאתי, ובמשנה שכתוב שנטל כלים פטור לא פירש כן דאף בגגו וכו' פטור מספק (ולשיטתו המשנה בהכרח כתנא דבי חזקיא דהרי רודף שניצל כשוגגים) אך רב דאירי על החפץ הרי מספק יש לבעלים חזקת מרא קמא ולכן בגגו וחצרו לא קנה, (אמנם אי מהני לדעתו תפיסה קודם שנולד הספק (עי' תוס' כתבות כ.). נצטרך לומר דס"ל דשעת לידת הספק (אחר שנולד). אך צ"ע ע"ז מרש"י פסחים ב: ד"ה הכי קאמר וז"ל אם מספקא לך כלילה כגון שאדם אוהבך שהוא אביך ורחמיו עליך ואם היית עומד כנגדו להציל ממונך אינו הורגך יהי בעינך כגנב ולא ניתן להורגו, עכ"ל נראה מדבריו דאב על הבן הוא ספק וע"ז כתוב בתורה דמים לו שלם ישלם אם אין לו ונמכר בגניבתו. הרי דמספק חיב בתשלומין וי"ל. ולעיקר ענין זה דספק קלב"מ יש מקור

הוצאת חכמי
א"ת 3204567
א"ת 3204567
א"ת 3204567

משני תוספתות האחד בבב"ק פ"ט ה"ו העושה מוס במקודשין אין משלם אלא חצי נזק ע"י"ש בפ"י החסדי דוד. והשני בסנהדרין פ"א ה"ד גבי ספק רודף ששיבר כלים ע"י"ש. ובשטימ"ק בב"ק כא. בשם הר"מ מסרקסטה נראה דמספק פטור. והנה בגונא דהרעק"א דנפטר מהממון כדי שיתחייב מלקות נראה דאפ"ה חייב לצי"ש ומהני תפיסה דסגי לפטרו מלצאת בדינים כדי שיתחייב במלקות ואין סיבה לפטרו יותר (ואי נימא דלרעק"א הא דבכה"ת לוקה ואינו משלם או משלם ואינו לוקה הוא משום דנפטר האחד לצורך קיום העונש העדיף ומצד עצם דינא דכדי רשעתו לא נקבע אי ילקה או ישלם הרי מוכח כן מהא דחייב לצי"ש אי נימא דבמלקות וממון מודה המהרש"ל). והנה בסנהדרין עב. אמר רב הבה במחתרת ונטל כלים ויצא פטור מ"ט בדמים קננהו ונראה דכל זה רק בגונא דהקלב"מ פוטרו לגמרי אף לצי"ש אך אם חייב בוהשיב לצאת ידי שמים (והינו חיוב גמור לרש"י דמהני תפיסה וביש"ש כתב דהינו דוקא בקלב"מ דחייב הוא ולא בכל לצאת ידי שמים, אמנם בתש"י מהר"ם מרוטנברג ד"ל ס"י תכ"ה הביא דהרב מקלוניא אמר בשם ר' יצחק מוינא שאמר בשם רש"י דכל חייב לצי"ש מהני תפיסה והרב מקלוניא לא קיבל עדותו כי חיפש ולא מצא והר"י חיים בן מכיר כתב דמצאו בהדיא ברש"י פרק הפועלים גבי אתנן מפורש בדבריו לא כהמהרש"ל אלא כהמשל"מ פכ"א מלוה ולוה ה"ה דיליף מרש"י דבכל לצי"ש מהנ תפיסה. אך

י"ל דהרב מקלוניא דחיפש ולא מצא ס"ל כהמהרש"ל. ומהראב"י"ה סימן תתקנ"ו דהעמיד הפס' דוהשיב את הגזילה לרי"ל לצאת ידי שמים מוכח ג"כ דהלצי"ש הוא חיוב גמור וכן מתוס' כתובות לג: מוכח לכאוי דהוא חיוב גמור) ודאי דלא יקנה החפץ ואף דלכאוי כ"ז א"ש רק לדעת הרמ"ה שם דבא במחתרת הוא כחייב מיתות מזידין ובמזידין ל"מ תפיסה אך לדעת רש"י שם דהוי כחייב מיתות שוגגים הרי חזינן לכאוי דאף כשחייב לצי"ש בדמים קנינהו, אך י"ל דרב פליג וס"ל דבקלב"מ אין חיוב לצי"ש ול"מ תפיסה ומשום כן ס"ל דקנה, (ובגמ' צא. דרבא משני דחייב לצאת ידי שמים אביי ור' פפא מישבים תירוצים אחרים. ובתוהרא"ש בב"מ צא. כתב דרבה פליג וסבר דבקלב"מ אין חיוב לצי"ש) [וכמדומה דיש באחרונים דרצו לומר דרב ורבא דנחלקו אי בדמים קנינהו או דהדר למריה נחלקו אי בקלב"מ יש חיוב לצי"ש ורבא לטעמי' בב"מ צא. דחייב לצי"ש (הינו אי גרסינן רבא ובתוס' כתובות לב. ובתוהרא"ש בב"מ צא. גרס בהמשך הסוגי' רבה וס"ל דפליג אדינא דלצי"ש ואפ"ה פליג ארב ובהכרח דלא תלוי בזה) ואי נימא כן יתישב קושי' הרעק"א בגלהש"ס בב"ק ע: על הא דאיתא שם וכיון דכי תבע ליה קמן בדינא לא אמרינן ליה זיל שלים דמחייב בנפשו הוא הא מכירה נמי לאו מכירה היא וכתב רש"י ד"ה בדינא לומר החזר לי התאנים שלקטת וכו' וכתב הרעק"א בגלהש"ס עין סנהדרין דף עב. וצ"ע וכוונתו דקימ"ל כרבא דסבר דאם איתיה בעיניה הדרא למריה, ולהנ"ל

נפטר מהממון. ואף דהרמב"ם השמיט הא דבקלב"מ חיב לצי"ש (וכבר עמדו בזה האחרונים ולדברינו לעיל י"ל דפסק כרב ורבה שחולקים על רבא) מכ"מ י"ל דמודה דלדינא דהרעק"א דנפטר כדי שיתחייב מיתה סגי לפוטרו מלצאת בדינים דשוב אין יכול לפטור המיתה.

ויתישב בזה נמי קושי הרעק"א בדו"ח מערכה ה' אות י"א דהקשה דמדמתיב ר' ביבי בר אביי דקדים ליה איסור גניבה ע"כ דסבר דעקירה צורך הנחה הוא רק בלא מצי לאהדורי דאל"כ יפטר משום עקירה צורך הנחה ובסוגי דכתובות מוכח דסובר

דעקירה צורך הנחה פוטר אף במצי לאדהורי וכלישנא קמא שם. ולהנתבאר מיושב היטב ועפ"י יסוד האו"ש דעקירה צורך הנחה הוא משום פטורא דשוגגים אך לפטורא דמזידין בעינן לחיוב ורק שעת חלות החיוב פוטר ולפי"ז בעקירה צורך הנחה יהני תפיסה וא"כ א"ש דבאמת ר' ביבי סבר דאף במצי לאהדורי אמרינן עקירה צורך הנחה אך אפ"ה ל"ש לומר דמשום כן פטור דהרי ר' ביבי בסנהדרין עב. ס"ל דבמשנה זו כתוב דקונה ולזה בעי פטורא דמזידין וצריך שיחולו החיוב מיתה והממון יחד. (ועיקר דברי האו"ש מקורם מהירושלמי המובא בגלגש"ס כתובות לא. דנסתפק בגניבה ראשונה דבן סורר אי משלם ממון או מאחר שהוא בהתרת מיתה פטור ולמה לא דן מחמת המלקות ובהכרח דבמלקות ליכא לדינא דעקצו"ה. אך במאירי סנהדרין פו: כתב באמת דפטור משום המלקות ומשום

מיושב דעל קושי הגמ' הזו תירץ רבא אתנן אסרה תורה וכו' וא"כ בקושי שעדין לא ידענו כ"ז וסברנו דאין חיוב לצי"ש לפי"ז באמת לא חיב להחזיר אף התאנים עצמם. אך עיקר הדברים דזהו מחלוקת רב ורבא לא יתכנו כלל דהא בגמ' כתוב הטעם דכי אוקימנא רחמנא ברשותיה לענין אונסים וכו' ופשוט. ולפי"ז יש לישב השמטת הרי"ף לסוגי דרב דבא במחתרת ונטל כלים ותמה בבעה"מ מ"ט השמיטו די"ל דסבר דלרבא דחיב לצי"ש אין כלל נידון אי קונה החפץ או לא ורבה סברי דאין חיוב לצי"ש ומשום כן נחלקו אי בדמים קניה.

והנה בסנהדרין שם מתיב ר' ביבי בר אביי היה מגרר ויוצא פטור שהרי איסור שבת ואיסור גניבה באין כאחד. ומזה ראייה דבדמים קניננהו דס"ל דפטור הינו אף כשהחפץ בעין והגמ' דוחה והלכתא דשדינהו בנהרא, וא"כ א"ש היטב דר' ביבי בר אביי לשיטתו דס"ל דבמשנה זו כתוב דבדמים קניננהו ולזה בעי פטורא דמזידין דהוא פטור גמור אף לצי"ש, שפיר הקשה כאן בסוגין דלמ"ד אגד כלי שמיה אגד קדים ליה איסור גניבה לאיסור שבת ואף דלדעת הרעק"א הרי צריך ליפטר מן הממון כדי שיתחייב מיתה אך זה אינו פטור גמור ול"מ לקנות החפץ, אך הרמב"ם דפסק כרבא דבאית"י בעיני הדרא למריה ומתניי דידן אוקים בדשדינהו לנהרא וכל הנידון על החיוב דמים שפיר הביאו בסתמא בלא אוקימתא דאפקיה דרך שוליו דאף דקדים החיוב ממון הא המישכה היא תנאי לאיסור שבת ושפיר

עקצו"ה כמפורש בדבריו שם (אמנם כתב שם דהטעם דפטור כיון שהמלקות תחת מיתה עומדת וצ"ב).

^{לוצר החכמה} וברשב"ם ב"ב פו. כתב על דינא דמתני' דמגרר ויוצא פטור וכתב כדי רשעתו משום רשעה אחת אתה מחיבו וכו' ותמוה דמיתה וממון מלא יהיה אסון נפקא ולדברינו י"ל לפלפולא, דהרשב"ם שם דלא הביא לאוקימתא דגמ' דאפקיה דרך שוליו ולדברינו הינו משום שהממון נפטר כדי שלא יפטור למיתה (אי אגד כלי שמים אגד וכפסק רוב הראשונים) וכל הא דממון פוטר מיתה לכאוי הוא רק משום כדי רשעתו וא"כ צריך להביא במשנה הפטור דכדי רשעתו,

וי"ל בדרך אחר דהרשב"ם ס"ל כרש"י כתובות לא. דאף לשמים מיקרי לזה ולזה ובתוס' שם הכריחו לפי"ז דבמעשה אחד אין פטורא דלזה ולזה וי"ל דס"ל לרשב"ם דהטעם בזה הוא דבמלקות וממון אין דינא דלזה ולזה ואף בכה"ג פטור וכמו שכתב הבית יעקב ולדעתו בפשטות מיתה וממון אינו בכלל כדי רשעתו וכמו שנקט הגר"ח, אך הרשב"ם ס"ל דאף במיתה וממון איתיה לפטור דכדי רשעתו וס"ל דבפטור כדי רשעתו נפטר אף בלזה ולזה אך ס"ל דפטורא דכדי רשעתו הוא רק במעשה אחד דלגבי מיתה וממון יש לימוד ע"ז דאף בשני מעשים פטור ובמלקות וממון אין לימוד ובדו"ח לח. כתב דלכאוי במלקות וממון בשני מעשים חייב, אלא שהוכיח מתוס' לב. דאף בכה"ג פטור (ובחוסס פי פרה דדנה הגמ' משום אין לוקה ומשלם ולכאוי שני מעשים נינהו, אך לדעת

תוס' מכות ד. דמשום קרא דלא תחסום משלם וכן לתלמיד רבנו פרץ בשיטמ"ק ^{בב"מ} שם דהוא קנס על החסימה א"ש דהוי מעשה אחד). וי"ל דרשב"ם פליג ע"ז, וס"ל דבמלקות וממון פטור רק במעשה אחד. והכא במגרר ויוצא דהוא לזה ולזה כל פטורו משום כדי רשעתו. אך מרש"י שם נראה דאף בחיבי כריתות במעשה אחד מיפטר בלזה ולזה. והא בכרת ליכא לפטורא דכדי רשעתו דאינה רשעה המסורה לבי"ד ובהכרח דבמעשה אחד מיפטר משום לא יהיה אסון. אך לפי האחרונים דר"נ בן הקנה פליג אדינא דרשעה המסורה לבית דין א"ש,

ובמאירי כתובות לו: דההורג וקרע שיראים הגלותפוטרו מהממון אלא דאיי"צ לזה דמיפטר מתנא דבי חזקיה, וליסוד מורי הגרב"ד שליט"א דשוגגים בשני מעשים חייב הא נפק"מ טובא, אך אי ס"ל דכדי רשעתו אף הוא רק במעשה אחד א"ש.

או במיוחס להר"ן שבת צג: על הא דאיתי' שם דהוציא אוכלים בכלי ושגג על האוכלין והזיד על הכלי חייב קרבן וכתב הר"ן דליכא למפטריה קרבן על האוכלים מדינא דקלב"מ ^{לוצר החכמה} דההוא דינא הוא בענין אחד כגון אם הדליק גדיש בשבת אבל הכא דהוי שני גופין כלי ואוכלין לא, ותמוה טובא דהא קלב"מ פטור אף בשני מעשים וכמבואר בכמה מקומות, ואולי ס"ל דבקרבן ליכא לפוטרו משום לא יהיה אסון דאירי בממון ולא בכפרה ורק מדינא דכדי רשעתו דכולל הכל נפטר ועוד דלא יהיה אסון הא הוא רק במיתה וממון ולא במיתה ומלקות וא"כ אף לא במיתה

[1234567]

וקרבן (אמנם בגמ' כתובות לו: דא"א למילף מיתה ומלקות דאידי ואידי בגופיה אימא כמיתה אריכתא היא) ורק משום כדי רשעתו ¹²³⁴⁵⁶⁷ דהוא כלל לכל שני עונשים פטור, ובכדי רשעתו ס"ל דבעי מעשה אחד, אך אינו נראה כן דהא הביא דוגמא ממדליק גדיש בשבת דהוא מיתה וממון ולהנ"ל י"ל דס"ל כרש"י דאף לשמים מיקרי לזה ולזה והא דמדליק גדיש בשבת פטור משום דהוא מעשה אחד ¹²³⁴⁵⁶⁷ והביאור ס"ל דהוא משום פטורא דכדי רשעתו ובוזה בעי מעשה אחד. וכ"ז מחודש. גם דבשני מעשים כי האי ודאי פטור אף במלקות וממון וכמבואר בכתובות דף לה: דמהדי דמחיה קרע שיראין. ועוד דבירושלמי בב"ק מקשה אריו"ח דהזיד בלאו ושגג בכרת לוקה ומביא קרבו והא כדי רשעתו ומת' דקרבן מסור לשמים וא"כ אדרבה משום דינא דכדי רשעתו ליכא למיפטריה ורק משום דלא יהיה אסון איכא למיפטריה לפי המבואר בתש"י הרשב"א דבדינא דלא יהיה אסון פוטר אף רשעה שאינה מסורה לבי"ד ומשום זה הקשה הר"ן דיפטר ותירץ דרק במעשה אחד פטור וזה תמוה וכמו שנתבאר אך לכאוי ל"ש לומר כן דבגמ' לו. מבואר דא"א ללמוד מיתה וממון ממלקות וממון ולכך בעי לא יהיה אסון ואף דאפשר לומר דמעשה הכל דין אחד אך אם נאמר דיש בזה חילוק לענין שני מעשים בהכרח דלא יהיה אסון דין אחר וא"כ מנ"ל באמת דבמיתה וממון אית' גם לפטור דכדי רשעתו, גם צ"ע דבגמ' בב"ק לה. מבואר דמדליק גדיש בשבת אף בשוגג פטור וכתנא דבי חזקיה והתם

רבא קאמר לה ורבא הא ס"ל דלזה ולזה חיב והא דפטור במדליק גדיש לרש"י הוא משום דהוא מעשה אחד ואי במעשה אחד הפטור משום כדי רשעתו הא חיבי מלקות שוגגים חיבים ממון לריו"ח (ואמנם בקצוה"ח סי' כ"ח נקט דרבא ס"ל כר"ל אך הברוך טעם מביא ההר"ש בתרומות פ"ז כתב מפורש דרבא כריו"ח ס"ל לובתור"ד בב"מ צא. פירש הא דקאמר רבא אתנן אסרה תורה וכו' דמזה ילפינן דהמשלם ואינו לוקה אם אין לו מה לשלם לוקה עיי"ש דרבא סבר דבכדי רשעתו משלם ואינו לוקה ועי' בתוס' כתובות לג. ד"ה ועולא מה שכתבו בדעת רבא ולשיטת רש"י שם בסוגיא דעולא דמשלם ואינו לוקה הוא בכה"ת הרי מוכרח כהתור"ד דס"ל דמשלם ואינו לוקה ולפי"ז איכא למימר דאביי דמשני שם ה"מ ר"מ ורבא דמשני אתנן וכו' לטעמיהו אזלי בכתובות לג. דאביי דריש תחת אשר עינה מכלל דאיכא בושת ופגם וס"ל כריו"ח דלוקה ואינו משלם ומשום כך לא תירץ לשיטתו. מכ"מ לדעת התור"ד דרבא ס"ל משלם ואינו לוקה ודאי סבר דחיבי מלקות שוגגין אינם פוטרים ומתישב בזה הקושיה דרבא בדף לה. פירש דברי רי"ל דחיי"מ שוגגים פטורים דאיתא מכה מכה והא רבא קאמר דבכל מילי קי"ל כריו"ח לגבי רי"ל בר מחלת (ועי' בר"ש שם) וי"ל דבאמת רבא סבר ללימוד דמכה מכה דהינו דהכאה בשוגג ומזיד שוים דמה התם לא חילקת וכו' ולכן לריו"ח ודרי"ל דס"ל דלוקה ואינו משלם א"כ לא תחלוק ורק בשוגג אינו משלם אך רבא עצמו דסבר

דאף במזיד משלם ואינו לוקה ושוגג כותיה
 דמשלם לדידיה ליכא פסוק לפטור בשוגגים
 וסבר דחיבי מלקות שוגגים חייבים ממון
 וכריו"ח ולא מטעמיה וא"ש דאף בזה קי"ל
 כריו"ח. (ואמנם כ"ז לדעת רש"י כתובות
 לה: דס"ל דעולא דמשלם ואינו לוקה פליג
 ארי"ל אך תוסי' שם ובדף לב. פליגי ע"ז)
 אמנם למהרש"א מכות טז. דאף לריו"ח
 דמשום כדי רשעתו הוא פטור אף בשוגגים.
 (ארי"ל 1234567) (ארי"ל 1234567)

הדפסה ברזולוציות מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

קובץ הדרת קדש - א קובץ עמוד מס: 115 הודפס ע"י אוצר החכמה